

УДК 342.9:349.6(477)

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2026-1-19-262-270><https://orcid.org/0009-0000-9591-0629>

Цибенко О. В.,

кандидат юридичних наук,

адвокат, керівник Адвокатського об'єднання

«Юридична консультація № 2

Шевченківського району міста Києва»

м.Київ, Україна

СИСТЕМА ПРАВОВИХ ЗАСАД ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У статті досліджено систему правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні та розкрито функціональне значення адміністративно-правового регулювання у відповідному механізмі. Обґрунтовано, що ця система не зводиться до сукупності окремих заборон, санкцій чи контрольних повноважень, а становить внутрішньо пов'язану нормативно-організаційну конструкцію, у межах якої поєднуються правові принципи, матеріальні та процедурні норми, режими охорони природних об'єктів, компетенція уповноважених органів, інструменти державного екологічного контролю та засоби юридичної відповідальності. Встановлено, що її структурними блоками виступають матеріально-правові, контрольні-наглядні, процедурні, юрисдикційні та інформаційні засади, а системоутворюючу роль у їх функціонуванні відіграють адміністративно-правова охорона і державний екологічний контроль. Показано, що адміністративно-правове регулювання посідає центральне місце у механізмі протидії екологічним правопорушенням, оскільки саме через нього загальні приписи екологічного законодавства трансформуються у конкретні управлінські рішення, форми контролю, процедури фіксації порушень, адміністративні акти, координаційні дії та юрисдикційне реагування. Окрему увагу приділено проблемам нормативного закріплення та практичної реалізації правових засад протидії екологічним правопорушенням. Доведено, що чинний механізм характеризується неповною системністю, фрагментарністю правового регулювання, слабкою узгодженістю між суб'єктами реагування, недостатньою якістю екологічних даних, нерівномірністю правозастосування та недостатньою ефективністю виявлення і притягнення до відповідальності осіб, винних у заподіянні шкоди довкіллю. На цій основі обґрунтовано напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання, пов'язані із систематизацією природоохоронних і деліктних норм, процедурним упорядкуванням адміністративного провадження, інституційним посиленням державного екологічного контролю, переходом до превентивної та ризик-орієнтованої моделі реагування, цифровізацією екологічного моніторингу, гармонізацією національних підходів із європейськими стандартами та виробленням спеціальних процедур документування шкоди довкіллю, заподіяної внаслідок збройної агресії. Зроблено висновок, що лише комплексне оновлення нормативної, інституційної та інформаційної складових може забезпечити перехід від фрагментарного реагування на окремі порушення до цілісної системи правового забезпечення екологічного правопорядку.

Ключові слова: система правових засад, екологічні правопорушення, адміністративно-правове регулювання, державний екологічний контроль, правове забезпечення, екологічна безпека, адміністративно-правова охорона, екологічний правопорядок.

TSYBENKO O. THE SYSTEM OF LEGAL GROUNDS FOR COUNTERING ENVIRONMENTAL OFFENSES IN UKRAINE AND THE FUNCTIONAL SIGNIFICANCE OF ADMINISTRATIVE-LEGAL REGULATION

Abstract. *The article examines the system of legal principles for combating environmental offenses in Ukraine and reveals the functional significance of administrative and legal regulation in the relevant mechanism. It is substantiated that this system is not reduced to a set of individual prohibitions, sanctions or control powers, but constitutes an internally related regulatory and organizational structure, within which legal principles, material and procedural norms, regimes for the protection of natural objects, the competence of authorized bodies, instruments of state environmental control and means of legal liability are combined. It is established that its structural blocks are material and legal, control and supervisory, procedural, jurisdictional and informational principles, and the system-forming role in their functioning is played by administrative and legal protection and state environmental control. It is shown that administrative and legal regulation occupies a central place in the mechanism of combating environmental offenses, since it is through it that the general provisions of environmental legislation are transformed into specific management decisions, forms of control, procedures for recording violations, administrative acts, coordination actions and jurisdictional response. Special attention is paid to the problems of regulatory consolidation and practical implementation of the legal principles of combating environmental offenses. It is proven that the current mechanism is characterized by incomplete systematicity, fragmentation of legal regulation, weak coordination between response entities, insufficient quality of environmental data, uneven law enforcement and insufficient efficiency in identifying and holding accountable persons guilty of causing environmental damage. On this basis, the directions for improving administrative and legal regulation related to the systematization of environmental and tort norms, procedural streamlining of administrative proceedings, institutional strengthening of state environmental control, transition to a preventive and risk-oriented response model, digitalization of environmental monitoring, harmonization of national approaches with European standards, and development of special procedures for documenting environmental damage caused as a result of armed aggression are substantiated. It is concluded that only a comprehensive update of the regulatory, institutional, and informational components can ensure the transition from a fragmented response to individual violations to a holistic system of legal support for environmental law and order.*

Keywords: *system of legal principles, environmental offenses, administrative and legal regulation, state environmental control, legal support, environmental safety, administrative and legal protection, environmental law and order.*

Постановка проблеми. Система правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні має багаторівневий характер і формується на перетині конституційних, екологічних, адміністративно-деліктних, кримінально-правових та процедурних норм. Її вихідною основою є ст. 16 Конституції України, яка покладає на державу обов'язок забезпечувати екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу, а також ст. 50, що закріплює право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля, на відшкодування шкоди та на доступ до екологічної інформації. На галузевому рівні ці положення конкретизовано у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», тоді як Кодекс України про адміністративні правопорушення встановлює систему адміністративних проступків у сфері охорони природи та використання природних ресурсів, а Кримінальний кодекс України відносить охорону довкілля до завдань кримінального закону і тим самим включає протидію екологічним правопорушенням до загальної системи публічно-правового захисту. Така нормативна конструкція свідчить, що екологічне правопорушення в Україні розглядається не як локальне

порушення спеціальних правил, а як посягання на публічний інтерес, екологічну безпеку, здоров'я населення і конституційно захищене право людини на безпечне довкілля.

Функціональне значення адміністративно-правового регулювання в цій системі полягає в тому, що саме через нього забезпечується практична трансформація загальних екологічних приписів у реальний механізм запобігання, виявлення, припинення, документування та процесуального реагування на правопорушення. Адміністративно-правовий вимір охоплює діяльність органів контролю та нагляду, видання індивідуальних адміністративних актів, проведення перевірок, застосування приписів, обмежень і санкцій, а також процедурне оформлення рішень і їх оскарження. У цьому контексті особливого значення набуває Закон України «Про адміністративну процедуру», чинна редакція якого встановлює загальні правила розгляду і вирішення адміністративних справ публічною адміністрацією, а отже, формує процесуальну основу для уніфікації природоохоронних проваджень. Саме тому адміністративно-правове регулювання слід розглядати як центральний функціональний елемент усієї системи протидії екологічним правопорушенням, оскільки без належної процедурної організації, чіткої компетенції органів і передбачуваного порядку правозастосування навіть розвинена матеріально-правова база не забезпечує належного рівня екологічного правопорядку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан дослідження проблематики свідчить, що в українській юридичній науці вже сформовано кілька відносно самостійних напрямів її осмислення, однак вони ще не утворюють повністю завершеної концепції системи правових засад протидії екологічним правопорушенням. Передусім увага науковців була зосереджена на адміністративно-правових засадах екологічної безпеки як ширшої категорії, в межах якої протидія правопорушенням розглядається як один із функціональних елементів. Л. Остапенко та Д. Хомин [2] досліджують адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення екологічної безпеки держави, акцентуючи на управлінській природі правового регулювання, а І. Личенко та М. Сірант [2] розкривають поняття, ознаки й інструментальну основу адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки, показуючи, що саме адміністративне право формує статус суб'єктів, режими охорони природних об'єктів, систему засобів охорони та відповідальності за екологічні правопорушення. Отже, теоретичні основи поставленої проблеми закладено, проте вони переважно подаються через категорію «екологічна безпека», а не через спеціально виокремлену систему правових засад протидії екологічним правопорушенням.

Л. Ємець [3] аналізує систему та склад адміністративних правопорушень у сфері екологічної безпеки, зосереджуючись на їх об'єкті, ознаках і структурі, тоді як С. Кідалов і В. Сніжна [4] вивчають адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища, включаючи заходи адміністративного примусу, систему стягнень, причини вчинення порушень і механізми їх попередження. У цьому ж руслі перебувають праці, присвячені окремим видам екологічних деліктів, що свідчить про достатньо глибоке опрацювання саме санкційного та кваліфікаційного сегмента. Проте навіть за наявності таких напрацювань дослідження найчастіше концентруються на складі правопорушення або відповідальності за нього, тоді як функціональне значення адміністративно-правового регулювання як зв'язуючої ланки між превенцією, контролем, процедурою й відповідальністю залишається менш розробленим.

Окремий напрям формують праці, присвячені адміністративним процедурам і суб'єктній взаємодії. Г. Манько, досліджуючи стадії здійснення адміністративної процедури у сфері захисту довкілля та природних ресурсів [5], показує, що природоохоронне реагування має спиратися на чітку послідовність стадій – від прийняття заяви до виконання рішення та його оскарження, а також на належну регламентацію строків, доказів і участі заінтересованих осіб. Натомість О. Яра,

О. Улютіна та О. Калмикова [6] акцентують на взаємодії правоохоронних і контролюючих органів у сфері забезпечення екологічної безпеки та підкреслюють значення раннього процесуального залучення органів державного екологічного контролю, форм обміну даними і використання результатів екологічного моніторингу у правоохоронній діяльності. Тож наведені дослідження наближають проблему до її практичного виміру і переконливо доводять, що адміністративно-правове регулювання виконує не лише охоронну, а й організуючу функцію, оскільки від якості процедур і міжвідомчої координації залежить реальність подальшого правового реагування.

Сучасний етап дослідження проблеми дедалі виразніше пов'язується з правозахисним і воєнним виміром. Д. Запольський [7], аналізуючи нормативну систему адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, прямо ставить питання про внутрішню узгодженість норм внутрішньодержавного та міжнародного права у цій сфері, фактично переводячи дискусію від окремих норм до системи правових засад загалом. Н. Макаренко та О. Макаренко [8], досліджуючи правове забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану, акцентують на нових проблемах фіксації шкоди довкіллю, встановлення збитків і притягнення до відповідальності за правопорушення, пов'язані з воєнними діями. Отже, у новітніх роботах простежується перехід від опису традиційних екологічних проступків до ширшого бачення системи правового реагування, однак цей підхід ще не повністю інтегрований із напрацюваннями в галузі адміністративної відповідальності, адміністративної процедури й інституційної взаємодії.

Нерозкритими проблемами і питаннями залишаються:

– відсутність цілісної доктринальної моделі саме системи правових засад протидії екологічним правопорушенням, у якій були б синхронізовані матеріально-правові, процедурні, інституційні та інформаційні елементи;

– недостатньо дослідженим є функціональне значення адміністративно-правового регулювання як механізму, що не лише встановлює заборони й санкції, а координує взаємодію контролю, моніторингу, досудового реагування, адміністративної процедури та захисту екологічних прав;

– потребують окремого теоретико-прикладного опрацювання цифрове доказування екологічної шкоди, використання даних моніторингу у провадженнях, процедурні стандарти фіксації воєнної шкоди довкіллю та гармонізація національної системи з європейськими підходами до забезпечення дотримання екологічних норм.

Отже, зазначені недоліки дають підстави стверджувати, що ця проблема вже стала предметом наукових досліджень, однак не дістала вичерпного опрацювання, а тому її подальший аналіз має здійснюватися на стику адміністративного, екологічного, деліктного та інформаційного права.

Метою дослідження є з'ясування системи правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні, визначення місця й функціонального значення адміністративно-правового регулювання у механізмі попередження, виявлення, припинення та правового реагування на такі правопорушення, а також обґрунтування напрямів удосконалення відповідного правового забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Система правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні не зводиться до переліку заборон і санкцій, а становить внутрішньо пов'язану сукупність правових принципів, норм, режимів охорони, компетенцій уповноважених органів і процедур реагування. Такий підхід узгоджується з позицією Ю. Пустовіта [9], який обґрунтовує, що адміністративно-правова охорона має самостійну правову природу, базується на чинному законодавстві та охоплює не лише захист від уже вчиненого посягання, а й ширшу систему організаційно-правового впливу на суспільні відносини. Особливо важливим є висновок

автора про необхідність розмежування понять «охорона» і «захист», оскільки саме через категорію охорони розкривається превентивний, режимний і системний характер правового впливу у природоохоронній сфері. З огляду на наведене, систему правових засад протидії екологічним правопорушенням доцільно визначати як багаторівневу конструкцію, що поєднує нормативно встановлені правила екологічно безпечної поведінки, механізми попередження порушень, інструменти державного контролю, засоби примусу та процедури юридичної відповідальності.

Структурно окреслена система включає щонайменше кілька взаємопов'язаних блоків:

1. Матеріально-правові засади, які закріплюють обов'язкові екологічні вимоги, режими використання природних ресурсів, заборони та обмеження для суб'єктів господарювання і громадян [10].

2. Контрольно-наглядові засади, через які держава перевіряє дотримання цих вимог, фіксує порушення і формує доказову основу для подальшого реагування.

Саме на цьому аспекті акцентує М. Сірант [11], охарактеризуючи державний екологічний контроль як комплекс взаємопов'язаних контрольно-наглядових та інших дій, що здійснюються за участю контролюючих, контрольованих і залучених суб'єктів у межах спеціального провадження з метою оцінки дотримання обов'язкових вимог у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Отже, у наведеному розумінні державний екологічний контроль виступає не допоміжним елементом, а функціональним ядром усієї системи правових засад протидії екологічним правопорушенням, оскільки саме через нього матеріальні приписи переходять у площину практичного виявлення, документування і процесуального супроводу порушень.

Отже, сутність системи правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні полягає в поєднанні нормативного, охоронного, контрольного і юрисдикційного компонентів у межах єдиного механізму публічно-правового реагування. Конкретизований аналіз нових наукових джерел дає підстави стверджувати, що її визначальною рисою є орієнтація не лише на покарання за порушення екологічного законодавства, а насамперед на підтримання такого правового режиму, за якого екологічний ризик виявляється та нейтралізується на ранніх стадіях. Саме тому система правових засад протидії екологічним правопорушенням повинна розглядатися як цілісна нормативно-організаційна основа екологічного правопорядку, в якій адміністративно-правова охорона і державний екологічний контроль виконують системоутворювальну роль.

При цьому, слід виходити з того, що адміністративно-правове регулювання посідає центральне місце у механізмі протидії екологічним правопорушенням, оскільки саме воно переводить загальні приписи екологічного законодавства у площину конкретної управлінської, контрольної та юрисдикційної діяльності. Окреслений підхід переконливо обґрунтовано Х. Марич [12], яка адміністративно-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки характеризує як важливу гарантію реалізації державної політики у відповідній сфері, а його мету пов'язує з поліпшенням екологічної ситуації, підвищенням рівня безпеки, упорядкуванням діяльності органів влади та попередженням загроз для довкілля і здоров'я людини. Звідси випливає, що функціональне значення адміністративно-правового регулювання полягає не лише у встановленні правил поведінки, а й у формуванні цілісного механізму, через який здійснюються

управління, контроль, прийняття адміністративних актів, застосування процедурних форм реагування та забезпечення виконання екологічних обов'язків. Саме у цьому контексті адміністративно-правове регулювання є системоутворюючою ланкою між матеріальними екологічними нормами і практикою протидії правопорушенням.

Не менш важливим є змістовий бік цього регулювання, який охоплює інституційні, процедурні, інформаційні та координаційні елементи. О. Білан [13] наголошує на тому, що ефективність екологічної політики та державного екологічного контролю безпосередньо залежить від комплексного адміністративно-правового підходу, який повинен усувати фрагментарність стратегічних документів, долати міжвідомчу неузгодженість, посилювати ресурсне забезпечення Державної екологічної інспекції та інтегрувати цифрові інструменти моніторингу й аналітики. О. Білан прямо пов'язує слабкість правозастосування з розрізненістю екологічних даних, технічною відсталістю моніторингових систем і неповною імплементацією міжнародних зобов'язань. Окреслене свідчить, що функціональне значення адміністративно-правового регулювання полягає також у координації всієї системи реагування на екологічні правопорушення, а саме, від стратегічного планування і державного контролю до цифрового обігу екологічної інформації, міжвідомчої взаємодії та вироблення управлінських рішень, спрямованих на зниження екологічних ризиків. Отже, місце адміністративно-правового регулювання у механізмі протидії екологічним правопорушенням слід визначати як центральне, а його зміст – як такий, що об'єднує правотворчий, процедурний, контрольний, координаційний і превентивний компоненти в єдиній системі публічно-правового впливу.

Також слід констатувати, що однією з головних проблем нормативного закріплення правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні є неповна системність і внутрішня узгодженість чинного регулювання, що простежується у статті Т. Мінки [14], присвяченій удосконаленню адміністративно-правового регулювання нагляду та контролю у сфері навколишнього природного середовища. Вчена наголошує, що сучасний стан цієї сфери характеризується недостатньою ефективністю моніторингу і контролю, неповним охопленням та недостатньою точністю даних щодо стану природних об'єктів, а також слабкою координацією між органами влади. Okремо підкреслюється відсутність чіткої відповідальності та належного розмежування повноважень між різними суб'єктами нагляду і контролю, що спричиняє дублювання функцій і, як наслідок, зниження ефективності всього механізму реагування. Зазначене означає, що проблема полягає не лише у наявності окремих прогалин у законодавстві, а в тому, що сама система правових засад протидії екологічним правопорушенням ще не набула належної функціональної цілісності, коли матеріальні приписи, контрольні інструменти, інформаційні ресурси та компетенція органів працювали б як узгоджений механізм.

Не менш істотні труднощі виявляються на рівні практичної реалізації цих правових засад. У статті О. Байік, Н. Стецюк, С. Єсімова, С. Цебенка та І. Андрусяка [15] зазначено, що чинне екологічне законодавство України містить суттєві недоліки у виявленні та притягненні до відповідальності осіб, винних у порушенні екологічних норм. О. Байік та інші підкреслюють, що зі зростанням розміру шкоди, завданої довкіллю, одночасно зростає і ступінь невстановлення осіб, відповідальних за таку шкоду, а регіональний аналіз екологічної відповідальності демонструє значні відмінності між адміністративними регіонами щодо дисципліни правового реагування. Крім того, дослідники обґрунтовують потребу у зміні базових підходів до відповідальності за порушення екологічного законодавства в напрямі переважання превентивних функцій над суто каральними, а також у гармонізації санкцій та інших інструментів із європейськими підходами. Отже, основні проблеми практичної реалізації правових засад протидії екологічним правопорушенням концентруються слабкою ідентифікацією порушників, недостатньою дієвістю чинних механізмів притягнення до відповідальності, нерівномірністю

правозастосування та перевагами постфактумного реагування над системним попередженням екологічної шкоди.

Обґрунтування напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання у системі правового забезпечення протидії екологічним правопорушенням в Україні свідчить, що першочергового значення набуває комплексне оновлення нормативної, процедурної, інституційної та інформаційної складових відповідного механізму [16, 17]. Насамперед йдеться про систематизацію розпорошених природоохоронних і деліктних норм та їх приведення у внутрішньо узгоджену модель адміністративного провадження, засновану на чітко визначених стадіях реагування, стандартах фіксації доказів, вимогах до мотивування адміністративних актів, належному інформуванні заінтересованих осіб і впорядкованому механізмі оскарження. Не менш важливим є інституційне посилення державного екологічного контролю через чітке розмежування компетенції між суб'єктами реагування, уніфікацію стандартів контрольної діяльності, зміцнення кадрової, аналітичної та лабораторної спроможності, а також перехід від переважно каральної моделі до превентивної та ризик-орієнтованої, за якої правовий вплив спрямований не лише на покарання після завдання шкоди, а передусім на раннє виявлення екологічного ризику і його нейтралізацію. Окремий напрям удосконалення пов'язаний із цифровізацією екологічного моніторингу, формуванням єдиних масивів екологічних даних, посиленням доказового забезпечення у справах про екологічні правопорушення, гармонізацією національного регулювання з європейськими стандартами та виробленням спеціальних процедур документування шкоди довкіллю, заподіяної внаслідок збройної агресії і процесів післявоєнного відновлення.

Таким чином, саме поєднання пропонованих напрямів формує основу для переходу від фрагментарного реагування на окремі порушення до системи правового забезпечення, зорієнтованої на реальний стан довкілля, ефективний екологічний контроль і належний рівень екологічної безпеки держави.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави дійти висновку, що система правових засад протидії екологічним правопорушенням в Україні являє собою не лише сукупність заборон, санкцій і контрольних повноважень, а внутрішньо пов'язаний нормативно-організаційний механізм, у якому поєднуються матеріально-правові, контрольні-наглядові, процедурні, юрисдикційні та інформаційні елементи. Установлено, що функціональне значення адміністративно-правового регулювання в цій системі є центральним, оскільки саме через нього загальні приписи екологічного законодавства трансформуються у конкретні управлінські рішення, процедури контролю, форми реагування, механізми фіксації порушень і правове переслідування винних осіб. Водночас з'ясовано, що результативність чинної моделі істотно послаблюється через нормативну фрагментарність, неповну узгодженість компетенцій між суб'єктами реагування, недостатню якість екологічних даних, нерівномірність правозастосування та слабку інтегрованість превентивних і каральних інструментів, що особливо виразно проявляється в умовах воєнного стану та необхідності документування масштабної шкоди довкіллю.

Перспективи подальших наукових досліджень доцільно пов'язувати з поглибленим опрацюванням цілісної моделі системи правових засад протидії екологічним правопорушенням, у якій були б узгоджені матеріальні екологічні норми, адміністративні процедури, механізми державного екологічного контролю, інструменти цифрового моніторингу та юрисдикційні форми реагування. Окремої уваги потребують проблеми міжвідомчої координації органів екологічного контролю, правоохоронних і судових інституцій, питання доказування екологічної шкоди, гармонізації національного регулювання з європейськими стандартами *environmental compliance assurance*, а також розроблення спеціальних процедур правового реагування на правопорушення,

пов'язані з наслідками збройної агресії та післявоєнного відновлення. Саме ці напрями формують наукову основу для подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання як системоутворюючого елемента всієї моделі протидії екологічним правопорушенням в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Остапенко Л., Хомин Д. Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення екологічної безпеки держави. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2023. Т. 10, № 1 (37). С. 174–179. DOI: 10.23939/law2023.37.174.
2. Личенко І. Поняття та ознаки адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2017. № 876. С. 163–169.
3. Сірант М. М. Інструментальна основа механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки. Публічне право. 2020. № 3 (39). С. 113–122.
4. Ємець Л. О. Система та склад адміністративних правопорушень в сфері екологічної безпеки. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2018. Вип. 1. С. 34–48.
5. Кідалов С. О., Сніжна В. М. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища. Право. Людина. Довкілля. 2021. Т. 12, № 3. С. 119–130. DOI: 10.31548/law2021.03.15.
6. Манько Г. В. Стадії здійснення адміністративної процедури у сфері захисту довкілля та природних ресурсів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Вип. 65. С. 242–247. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.65.44.
7. Яра О. С., Улютіна О. А., Калмикова О. В. Взаємодія правоохоронних та контролюючих органів у сфері забезпечення екологічної безпеки. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 11. С. 352–355.
8. Запольський Д. Є. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2023. Т. 34 (73), № 6. С. 199–206. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.6/32.
9. Макаренко Н. А., Макаренко О. Ю. Правове забезпечення екологічної безпеки в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. Вип. 82, ч. 2. С. 201–209. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.82.2.32.
10. Пустовіт Ю. Ю. Природа та сутність адміністративно-правової охорони. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 381–384. DOI: 10.32782/2524-0374/2023-6/89.
11. Сірант М. М. Поняття та призначення державного екологічного контролю. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 4, ч. 2. С. 329–334. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.04.2.54.
12. Марич Х. Мета та завдання адміністративно-правового механізму забезпечення екологічної безпеки в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 10. С. 118–121.
13. Білан О. В. Адміністративно-правові виклики реалізації екологічної політики України в умовах реформи публічного управління. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. № 6, ч. 2. С. 215–220. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.06.2.33.
14. Мінка Т. П. Шляхи удосконалення адміністративного правового регулювання нагляду та контролю у сфері навколишнього природного середовища. Правові новели. 2024. № 22, т. 2. С. 195–199. DOI: 10.32782/ln.2024.22.2.26.
15. Baik O. I., Stetsyuk N. V., Yesimov S. S., Tsebenko S. B., Andrusiak I. P. Problem issues regarding legal liability for environmental offenses in Ukraine. Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu. 2023. № 3. С. 104–110.

16. Теремецький В. І. Охорона навколишнього природного середовища в Україні: проблеми законодавчого забезпечення. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2014. № 3. С. 210–218.
  17. Теремецький В. І., Шуст Г. П. Публічне управління у сфері використання та охорони земельних ресурсів: зарубіжний досвід та українські реалії. Право і безпека. 2020 № 2. С. 69–75. DOI: 10.32631/pb.2020.2.09.
-

Дата першого надходження статті до видання: 05.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.04.2026